

Kennismaken met Hella Haasse? Lees: Het tuinhuis

Tot vandaag toe lezen jongeren op school het boek dat een afscheid van Nederlands-Indië beschrijft: *Oeroeg* van Hella Haasse. De toen nog onbekende auteur die het boek schreef voor een boekenweek, werd een veelgelezen en gewaardeerd schrijfster. Als enige schreef zij driemaal het Boekenweekgeschenk. Zij heeft de hoogste prijzen in de wacht gesleept en haar werk is in verschillende talen vertaald. Hella Haasse is zonder enige twijfel een verdienstelijk auteur.

Verzameld werk

Belangrijke schrijvers krijgen het allemaal. Vaak gebeurt het na het leven, maar haar valt de eer al tijdens het leven ten deel: er wordt een Verzameld werk uitgegeven. Een eerste drietal verscheen in een mooie uitgave: natuurlijk *Oeroeg*, maar ook de historische roman *De scharlaken stad* en de wat minder bekende *De meester van de neerdaling*. Dit jaar bracht de uitgever een ander drietal op de markt: *Cider voor arme mensen*, waarin twee ex-geliefden op doorreis zijn door Frankrijk, *Fenrir*, over een lang weekend in de Ardennen, dat haast detectiveachtig is en haar beroemde, op historische documenten gebaseerde roman *Mevrouw Bentinck*.

In deze serie verscheen ook *Het tuinhuis*, waarin Hella Haasse alle verhalen tot nu toe publiceerde. Dat zijn er overigens niet meer dan zeven.

Nederlands-Indië

Deze verhalen zijn uitermate geschikt om een indruk te krijgen van het werk van Hella Haasse. Zij schreef romans over het vroegere Nederlands-Indië. In de verhalenbundel staat een verhaal dat zich ook afspeelt in onze voormalige koloniën. Ze schreef boeken die zich afspelen in het hier en nu; voor het titelverhaal uit de verhalenbundel geldt dat ook. In ander werk richtte ze zich bijvoorbeeld op het verleden van Frankrijk; met het verhaal *Genius loci* doet ze dat eveneens. De klassieke wereld is in haar romans niet onbekend; dat toont ze ook duidelijk in het verhaal *Een korè*.

Mysterieus

Maar de lezer krijgt niet alleen wat thematiek of stofkeuze betreft een beeld van het schrijversschap van Hella Haasse. Dat geldt ook voor haar manier van schrijven. Op haar site (www.hellahaasse.nl) lees ik: *In veel romans van Hella S. Haasse vindt er iets plaats dat zich aan de waarneembare werkelijkheid onttrekt, maar dat wel de gang van zaken bepaalt. Ook in haar verhalen is dat vaak het geval.* Dat geeft iets mysterieus', iets vaags aan het werk van Haasse. Dat ligt jongeren niet altijd, heb ik gemerkt. Toch is er ook in ons leven meer onduidelijk dan duidelijk. Vaak moeten we tasten naar de waarheid. Wie het titelverhaal *Het tuinhuis* leest, weet zich wel een beeld te vormen van wat er gebeurd is, zonder dat de auteur daarover veel vertelt. De hoofdpersoon woont in een tuinhuis, een huis midden in de natuur dus. Dat roept doorgaans vanzelf een sfeer van geluk op. Toch is voor de dochter het tuinhuis een symbool voor onaangename herinneringen geworden. In een gesprek met haar oude moeder realiseert ze zich waardoor dat komt. De suggestie wordt de dochter – en de lezer – duidelijk: de moeder heeft een overspelige relatie gehad met de buurman. Het paar kwam bijeen in dit tuinhuis. Lees nogmaals het citaat van de site en je ziet, dat die van toepassing is op dit verhaal: nooit is de overspelige verhouding zichtbaar geweest voor het kind, maar ze heeft wel haar leven bepaald.

Karakter

Een sterk punt in de verhalen van Haasse is de karakertekening van de personen. Kinderen en jongeren zijn gewend aan zwart-wittekeningen. Iemand is goed of slecht. Misschien dat er hoogstens op de goede een zwart spikkeltje komt en wordt de slechte voorzien van een gouden randje, maar daarmee is de psychologie wel afgerond. Haasse slaagt erin om je steeds andere mensen voor te stellen, complete mensen. Ze typeert soms wel, maar diept haar personages tegelijk uit. In het verhaal *Lidah boeaja* – dat is

een boomachtige plant – typeert ze de gladheid van een Japanner en de onderdanigheid van zijn inlandse vrouw, mevrouw Yamada. Maar daarmee houdt het niet op. Ook via de burens krijgt de lezer informatie over de Japanner en zijn vrouw, al is die informatie gebrekkig, want zij gaan uit van wat ze zien en hun blik is beperkt. Aan het eind van het verhaal blijkt de onderdanige vrouw anders dan je vermoedde!

Gevorderde lezer

Hella Haasse schrijft voor de gevorderde lezer of wie op weg is dat te worden. Haar werk is kwaliteitswerk, dat de nodige eisen stelt aan de lezer. Hella schrijft niet voor luie lezers, die snel een makkelijk leesbaar boek willen doornemen. Haar verhalen vragen eerst om goed lezen – je moet bijvoorbeeld zien dat er flashbacks gebruikt worden, dat er verschillende vertellers optreden, dat er zijdelings commentaar geleverd wordt enz. – maar daarna vragen de verhalen om doordienking. De lezer moet erover willen nadenken. Ik vind de verhalen bijzonder geschikt om te bespreken op school of in een leeskring of gewoon in het gezin. Over de verhaalstechniek is genoeg te zeggen, maar ook over de thematiek zijn goed gesprekken te voeren.

Beschaafd

Hella Haasse is geen gereformeerd schrijver, maar dat wil niet zeggen dat ze maar raak schrijft. Integendeel, ze maakt duidelijke keuzes. Wie het werk van Hella Haasse leest, ziet dat ze beschaafd schrijft, wat een verademing is te midden van de hedendaagse literatuur. In de verhalenbundel staan geen grote vloeken, maar ze gebruikt wel enkele keren de naam van God – ijdel. Nogal wat verhalen hebben te maken met overspel, maar Haasse beschrijft geen seksuele avonturen zoals veel moderne auteurs dat doen. Ze kan het niet, ze wil het niet, ze doet het niet. Daarmee bewijst ze de (christelijke) lezer absoluut een dienst. Ik vind het werk van Haasse een verrijking.

Leo Kosten, Kapelle